

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Бевзюк Ангеліна Костянтинівна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ. 66

Піть Ігор Юрійович

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА СКОЄННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 68

Данілов Олександр Дмитрович

ПРАВОВИЙ СТАТУС КЕРІВНИКА АПАРАТУ СУДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОГО СУБ'ЄКТА
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. 72

Зільберт Валентина Сергіївна

МАТЕРІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД
ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ 75

Костюк Михайло Анатолійович

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОБСЯГУ ТА ЗМІСТУ ГАРАНТІЙ ДЕРЖАВИ ЩОДО ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ. 77

Малюта Владислав Васильович

ЩОДО РОЗМЕЖУВАННЯ СФЕРИ ДІЇ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ
ПРОЦЕДУРУ» ТА ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЗВЕРНЕННЯ ГРОМАДЯН» ПРИ РОЗГЛЯДІ
СКАРГ 80

Негара Олена Віталіївна

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ НАДАВАЧІВ ПУБЛІЧНИХ
ПОСЛУГ 82

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНА ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович

НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ВИКЛИКИ 86

Мельничук Ольга Степанівна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ДОКТРИН У КОНТЕКСТІ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ З ACQUIS EC 89

Кравченко Сергій Петрович

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ДОКТРИНИ ПРАВА 93

Чувакова Ганна Михайлівна

АНОМАЛІЇ ГАЛУЗЕВОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 96

Рязанов Михайло Юрійович

НОРМАТИВНИЙ ФАКТ ЯК ФОРМА АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СПАДЩИНИ. 98

Антошина Ірина Володимирівна

ІНФОРМАЦІЙНА ФУНКЦІЯ ПРАВА У ЦИФРОВУ ЕРУ 102

Ковбасюк Степан Валерійович

ДО ПИТАННЯ ПРО КРИТЕРІЇ ІЕРАРХІЗАЦІЇ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ. 105

Іванчук Віра Євстафіївна

ЗАВДАННЯ ПРАВОВОГО МОНІТОРИНГУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРАВА. 107

Грунь Олександр В'ячеславович

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВПЛИВУ ІКТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ 110

Лисак Станіслав-Юрій Юрійович

РОЗВИТОК АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННИХ
ТРАНСФОРМАЦІЙ 113

СЕКЦІЯ 3. ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Аніщук Ніна Володимирівна

ВНЕСОК ОЛЕКСАНДРИ ЄФИМЕНКО У РОЗВИТОК ЖІНОЧОГО РУХУ НА ПОЧАТКУ
XX СТ. 116

статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF>

5. Відсьогодні набуває чинності Закон, який посилює механізми захисту постраждалих від гендерно зумовленого та домашнього насильства. URL: <https://mvs.gov.ua/news/vidsyogodni-nabuvaje-cinnosti-zakon-iaonii-posiliuje-mexanizmi-zaxistu-postrazdalix-vid-genderno-zumovlenogo-ta-domasnyogo-nasilstva>

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі : Закон України від 20.11.2024 № 4073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4073-20>

7. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України; Концепція від 10.10.2018 № 728-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80>

8. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. URL: <https://rm.coe.int/168046031c>

9. Бондар В. Адміністративно-правовий механізм протидії домашньому насильству на територіях, на яких ведуться бойові дії: проблеми реалізації. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2024. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/60-2.pdf>

10. Бевзюк А. К. Адміністративно-правові заходи протидії домашньому насильству за ознакою статі. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/597c76cc-0a60-4c32-878f-3295b2b0b15b>

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, домашнє насильство, постраждали особи, кривдники, заборонний припис, обмежувальний припис, оцінка ризиків, суб'єкти взаємодії, воєнний стан.

Key words: administrative-legal mechanism, domestic violence prevention, victims, offenders, restrictive measures, risk assessment, interaction of subjects, martial law.

Піть Ігор Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри адміністративного і фінансового права*

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА СКОЄННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Модель юридичної відповідальності військовослужбовців, сформована в період незалежності України, є унікальною за своєю сутністю, багатоаспектністю, диференційованістю суб'єктного складу, об'єктами владного впливу, а також характером та метою запровадження деліктних заходів, що застосовуються до

правопорушників. Зазначена самотність міжгалузевого інституту юридичної відповідальності військовослужбовців пов'язана як з історично сформованими умовами проходження військової служби в Україні (наприклад, переважає загальнообов'язкове проходження громадянами строкової військової служби, військової служби за призовом під час мобілізації, аніж добровільне – за контрактом), так і зі специфічними особливостями провадження окремих напрямів публічної політики (зокрема виявлення та запобігання корупції у секторі безпеки і оборони, підвищення військової дисципліни в період правового режиму воєнного стану, гармонізація вітчизняного законодавства із законодавством ЄС тощо), реалізацію яких забезпечують деліктні інструменти.

Водночас, для всебічного сутнісного пізнання проблем вітчизняного механізму притягнення військовослужбовців ЗСУ до адміністративної відповідальності доцільно застосувати компаритивістський підхід, дослідивши зарубіжні моделі притягнення військовослужбовців до відповідальності за вчинення адміністративних проступків.

З аналізу норм зарубіжного законодавства, які регулюють механізм притягнення військовослужбовців до юридичної відповідальності, вбачається, що у світовій практиці сформувалися дві основні моделі притягнення військовослужбовців до юридичної відповідальності: англосаксонська та континентально-європейська [1, с. 112]. До того ж, інституційна побудова військових судових систем варіюється від наявності постійних військових судів (США, Велика Британія, Швейцарія) до моделей змішаної юрисдикції або повної інтеграції військових справ у систему цивільного¹ судочинства у мирний час (Німеччина, Австрія, Данія) [1, с. 114]. Така варіативність обумовлює різноманітність підходів до визначення предметної юрисдикції справ, пов'язаних із вчиненням військовослужбовцями адміністративних проступків та, загалом, щодо кваліфікації і встановлення виду відповідальності, яку слід застосовувати до правопорушника.

Принципово важливим є те, що у більшості зарубіжних правових систем, зокрема і англосаксонської правової сім'ї, відсутнє класичне для української правової системи розмежування юридичних складів адміністративних, кримінальних та дисциплінарних правопорушень. Натомість домінує дихотомічна модель, у межах якої чітко виокремлюються військову юстицію (розглядає правопорушення, предметно пов'язані із військовою сферою): військові кримінальні правопорушення та військові дисциплінарні проступки; та цивільну юстицію (розглядають вчинені військовослужбовцями правопорушення, що не пов'язані із проходженням військової служби та не дотичні до військової сфери). При цьому, дисциплінарні проступки охоплюють значний масив діянь, зокрема і ті, що в українській правовій системі кваліфікуються як військові адміністративні проступки.

¹ Тут і далі за текстом поняття «цивільна» у контексті юрисдикції, відповідальності слід розуміти у значенні такої, що перебуває за межами військової юстиції, а не такої, що стосується галузі цивільного права.

Так, у США основним нормативно-правовим актом, що регулює суспільні відносини, пов'язані із притягненням військовослужбовців до юридичної відповідальності, є «Uniform Code of Military Justice» (далі – UCMJ), який не послуговується поняттями «адміністративні проступки, вчинені військовослужбовцями», «військові адміністративні проступки» або схожими за змістом категоріями [2]. Натомість правопорушення поділяються на кримінальні та «minor offenses» (пер. з англ. – «незначні правопорушення»), котрі фактично є дисциплінарними проступками. При цьому, протиправні діяння військовослужбовців, які в цивільному праві кваліфікуються як адміністративні (наприклад, порушення правил дорожнього руху), залежно від обставин можуть або залишатися у сфері цивільної юрисдикції, або набувати дисциплінарного характеру, якщо вони впливають на військову дисципліну. Такий підхід ґрунтується на принципі «dual accountability» (пер. з англ. – «подвійна відповідальність»), відповідно до якого одне і те ж діяння може спричиняти як цивільно-правові, так і військово-дисциплінарні наслідки за наявності «military nexus», тобто зв'язку із військовою службою [2].

Аналогічний підхід притаманний і правовій системі Великої Британії, де військове право регулюється «Armed Forces Act 2006» [3]. Відповідно до положень цього нормативного документа, правопорушення поділяються на «service offences» (пер. з англ. – «службові правопорушення») та «civil offences» (пер. з англ. – «цивільні правопорушення»). Якщо перші розглядаються військовими судами або у спрощеному порядку командиром («summary hearing»), то останні розглядаються цивільними судами («magistrates' courts»), навіть якщо їх вчинено діючим військовослужбовцем. Підставою для притягнення військовослужбовця до дисциплінарної відповідальності може бути не лише вчинення конкретного діяння, яке за юридичним складом кваліфікується як дисциплінарне правопорушення, а також і юридичні склади цивільних правопорушень, які мають вплив на «good order and discipline» (пер. з англ. – «належний порядок та військова дисципліна») [3].

На відміну від англосаксонської, континентальна модель військової юстиції, притаманна державам Європи, базується на чіткому розмежуванні кримінальної та дисциплінарної відповідальності. Водночас, у таких правових системах адміністративні проступки, вчинені військовослужбовцями, як правило, також не виокремлюються в окрему категорію, а розглядаються у межах цивільної юстиції, у разі якщо не посягають на суспільні відносини, пов'язані із військовою сферою. Відтак, у таких правових системах відсутній аналог інституту «військових адміністративних правопорушень», натомість відповідні діяння зазвичай охоплюються категорією дисциплінарних проступків.

Так, у Німеччині у відповідності до положень «Wehrdisziplinarordnung» (пер. з нім. – «Дисциплінарний статут Бундесверу») дисциплінарні проступки охоплюють будь-які порушення службових обов'язків військовослужбовцями, включаючи діяння незначного ступеня суспільної небезпеки, які в інших правових си-

стемах могли б кваліфікуватися як військові адміністративні проступки. Водночас адміністративні правопорушення регулюються «Ordnungswidrigkeitengesetz» (закон про адміністративні правопорушення) та розглядаються цивільними органами на загальних підставах, без врахування спеціального статусу особи як військовослужбовця.

Таким чином, на відміну від української моделі, де адміністративна відповідальність військовослужбовців інституціоналізована як окрема складова міжгалузевого інституту юридичної відповідальності, у континентальних та англосаксонських правових системах вона не має самостійного нормативного вираження. Натомість реалізується через поєднання загальноцивільної адміністративної юрисдикції та військової, внутрішньої, дисциплінарної юрисдикції. У цьому контексті українська модель, яка передбачає існування спеціальної категорії адміністративних правопорушень, що застосовуються до військовослужбовців, зокрема військових адміністративних правопорушень, виглядає більш складною та менш узгодженою з міжнародною практикою. Це дозволяє поставити питання про доцільність подальшого розвитку національного законодавства у напрямі спрощення системи юридичної відповідальності військовослужбовців шляхом посилення ролі дисциплінарних механізмів та чіткого розмежування сфер цивільної та військової юрисдикції.

Список використаних джерел:

1. Беланюк М. В. Система військової юстиції США: досвід для України. *Інформація і право*. 2022. № 3(42). С. 110-118. URL: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.3\(42\).270247](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.3(42).270247) (дата звернення: 30.03.2026).
2. 2024 Comprehensive Review and Assessment of the Uniform Code of Military Justice. *The military justice review panel*. 2024. URL: <https://www.armfor.uscourts.gov/ConfHandout/2025ConfHandout/WMHillmanOsbornEwersMJRP2024ComprehensiveAndAssessmentOfTheUCMJ4abc.pdf> (дата звернення: 30.03.2026).
3. Armed Forces Act 2006. *Legislation.gov.uk*. 2006. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/52/contents> (дата звернення: 30.03.2026).

Ключові слова: військові адміністративні правопорушення, адміністративна відповідальність військовослужбовців, Збройні Сили України, зарубіжний досвід, військові адміністративні проступки.

Key words: military administrative offenses, administrative liability of servicemembers, Armed Forces of Ukraine, foreign experience, military administrative misdemeanors.